

VAN DE REDACTIE EN HET BESTUUR

Voor u ligt het tweede bulletin van dit jaar. De herfst doet zijn intrede. Een mooie tijd dus om even op de bank te duiken met nieuws en activiteiten vanuit de Janusz Korczak Stichting. De eerstvolgende activiteit, de tweejaarlijkse conferentie voor studenten, docenten en overige belangstellenden staat voor de deur. In het volgende bulletin kunt u een uitgebreid verslag hiervan tegemoet zien. In het bulletin wat voor u ligt schrijft René Görtzen over zijn binding met Korczak in 'de Kleine Revue'. Daarnaast aandacht voor het nieuwe boek van Micha de Winter in de vorm van een recensie door Jan van der Born en een theaterstuk over Korczak door pabostudenten van de Stenden Hogeschool. Op de middenpagina een foto-impressie van het Nash Dom kamp van deze zomer.

Het bestuur van de stichting heeft één van de laatste zomerse dagen benut om de inspirerende omgeving van de natuur op te zoeken en samen nieuwe plannen te smeden voor de toekomst. Het was een inspirerende dag met als resultaat mooie plannen voor de invulling van het komende **Jubileumjaar 2012**. Niet alleen herdenken we dan de 70e sterfdag van Janusz Korczak (1878-1942), ook vieren we het 30-jarig bestaan van de Janusz Korczak Stichting. Houd hiervoor alvast een dag vrij in uw agenda, want op **zaterdag 6 oktober 2012** maken wij hier een bijzondere dag van en u bent allen uitgenodigd! Natuurlijk ontvangt u hier nog nader bericht over in het komende jaar.

Voor nu wensen wij u veel leesplezier!

het bestuur geïnspireerd op naar 2012

UIT HET WERK VAN KORCZAK

De Kleine Revue

In het Janusz Korczak Bulletin is een vaste rubriek opgenomen, die vernoemd is naar het beroemde kindertijdschrift: Kleine Revue. Aan een aantal lezers, of het nu om medewerkers, leden, donateurs of sympathisanten van de Stichting gaat, doen we het verzoek een paar vragen te beantwoorden.

Uiteraard staat daarbij het werk van Korczak centraal, wat men van hem geleerd heeft en hoe dit vertaald wordt naar de omgang met kinderen. Wij hopen dat de beantwoording van de vragen in de geest van Korczaks kinderkrant persoonlijke bijdragen oplevert, zonder opsmuk of volzinnen. De blik op kinderen, aldus Korczak, zou meer gevuld moeten zijn met zelfvertrouwen en vanuit het eigen perspectief opgebouwd. Korczaks hoofdwerk Hoe houd je van een kind eindigt niet voor niets met de woorden dat de bezieling in laatste instantie uit jezelf dient te komen.

Korczak bezielt, dat is zeker, maar hoe heeft de lezer van zijn werk dit innerlijk verwerkt, wat is daarvan zichtbaar en voor met name kinderen merkbaar? Daarover wil deze rubriek opheldering geven. Dit keer is het woord aan René Görtzen. René Görtzen is pedagoog, filosoof en ondernemer. Hij heeft inmiddels vijf delen van de Korczakiana-reeks op zijn naam staan.

Geraakt door de mens Korczak

In een Duits tijdschrift kwam ik in 1983 een artikel van Korczak tegen over 'het respect voor het kind'. Ik was meteen meer dan geïnteresseerd. Hier was niet zomaar een reformpedagoog aan het woord, maar iemand die opkwam voor de mensenrechten van het kind. Hier sprak niet iemand vanachter zijn bureau, maar vanuit de praktijk. Iemand, die kinderen optilde zonder ze als engelen te beschouwen. Korczak vertelt geen groot pedagogisch verhaal, ook al omdat hij het kind niet zag als een technisch probleem dat geperfectioneerd moet worden. Hij heeft geen monteurs en pedagogische ingenieurs nodig. Het kind vraagt om respectvolle volwassenen, die ondersteunen, die kunnen afwachten en zwijgen als hij met zijn zware

groeiarbeid bezig is. Kortom, in het belang van het kind dat nú leeft en daarmee, indirect, in het belang van een meer humane samenleving straks, houd ik me nu, na dertig jaar, nog steeds met Korczaks werk bezig.

Maar er is meer! Ook Korczak als mens biologeert mij. Waarom? Ik zou kunnen wijzen op zijn leven dat in dienst staat voor het kind. Ik zou kunnen denken aan zijn dood dat het natuurlijke verlengstuk werd van zijn leven: hij wilde zijn kinderen niet alleen aan hun vreselijke lot overlaten. Maar ook daarop wil ik hier niet ingaan.

Tussen de regels doorlezend, met de mijn beschikbare empathie en mogelijk met de nodige toedichting, heb ik een antwoord proberen te geven op de vraag wie hij nu eigenlijk was. En wat ik ontdekte – en dat is geen gevolg van een oneigenlijk identificatie van mijn kant: er zijn op het persoonlijke vlak een paar overeenkomsten tussen Korczak en mij waarover ik mij nog steeds verbaas. Zou de mens Korczak mij daarom fascineren? Ik noem in willekeurige volgorde.

Korczak was een groot liefhebber van schaken, ik ook. Korczak was een kettingroker (sigaretten) en ik rookte tot 1996 de ene sigaar na de ander. In het ghetto van Warschau kreeg hij (hierdoor?) ernstige keelklachten (gezwel) en ik werd in 1996 aan keelkanker geopereerd. Korczak bezat een onrustige geest, steeds weer op zoek naar nieuwe antwoorden om nieuwe vragen te kunnen stellen; ook mijn geest vindt geen rust – pedagoog, filosoof, manager aan de universiteit, ondernemer (studentencafé, casino, onroerend goed, etc.).

Korczak was geen (pedagogisch) anarchist, zeker niet, maar het kritiekloos volgen van regels en (opgelegde) normen was hem nog meer vreemd. Ondanks mijn gematigde sympathie voor bepaalde anarchistische stromingen (libertaire pedagogiek), zie ook ik achter een niet (democratisch) begrensde anarchie de tirannie van enkelen. Dit neemt niet weg dat – kijkend naar de wereld van het kind - er zoveel pedagogische en maatschappelijke regels en voorschriften, geboden en verboden zijn, er zo'n uitgebreid arsenaal van sancties voorradig is... dat we inmiddels niet meer de natuur van het kind ondersteunen, maar deze zelf scheppen en steeds meer perfectioneren overeenkomstig onze maatschappelijk denkbeelden.

Korczak had een hart dat links klopte en ook ik denk en voel links –

Korczak kon zich terugtrekken uit zijn sociale omgeving en vanuit een zekere melancholie en zelfs depressie de eenzaamheid zoeken; hij kende lange periodes waarin hij niet eens in het weeshuis kwam. Hoewel gelukkig niet depressief, ken ik tijden waar-

in ik me terugtrek uit het samen-leven. Vanuit een onmiskenbaar melancholisch gevoel – waarvan ik geniet omdat het me dichterbij essenties brengt, mijn essenties – kan ik met een glimlach de wereld om me heen bezien en tot op het bot de nietigheid en vergankelijkheid ervan voelen. Die ervaring kan ik alleen maar in een gedicht onderbrengen. Misschien heeft dat gevoel te maken met mijn ziekte in 1996, toen ik dacht en door artsen bevestig kreeg dat binnen zes maanden de dood zich mijn verdere leven zou toe-eigenen.

Korczak was een uitgesproken nachtmens en ook voor mij biedt de stille, duistere en mensloze nacht meer dan de dag. Ik zie dan meer, zelfs meer mens(elijk)heid omdat de mens ontbreekt.

Ik zou nog op meer kunnen wijzen. Gelukkig bieden jullie als redactie mij daar de ruimte niet voor. Ik sluit niet uit dat het beetje parallelle, dat ik tussen Korczak en mijn bescheiden persoon zie, weinig zeggend is. Voor mij is dit minder belangrijk. Er zijn tijden waarin ik me warm aan deze gedachte, vooral dan wanneer ik in het Spaanse dorpje Altea ben, zoals op dit moment, zittend in mijn appartement, met een blik op zee, tot diep in nacht bezig met het volgende deel van de reeks *Korczakiana*.

ACTIVITEITEN JKS

Nash dom kamp zomer 2011

Deze zomer vond al voor de derde maal het Nederlandse Nash Dom zomerkamp plaats. In de week van 5 tot 12 augustus hebben 30 kinderen van verschillende achtergronden een heel bijzonder kamp gehad in De Lindenhorst, een accommodatie in de buurt van Meppel. Volgend jaar zal er weer een Nash Dom kamp zijn van 4 tot 11 augustus 2012.

Binnenin het bulletin vindt u een beeldendverslag met tekeningen van de kinderen. Hieronder een bijdrage van een van de kampleidsters Thea Mepschen.

De vrede heeft het laatste woord in het kamp Nash Dom

De kranten leken deze zomervakantie bol te staan van de rampen: de eurocrisis, rellen in Londen en de voortslepende burgeroorlogen in Noord-Afrika. Het kamp van Nash Dom in de bossen van Drenthe leek hierin een oase van licht, vriendschap en vrolijkheid. Het sombere wereldnieuws werd hier even vergeten, want we hadden wel wat beters te doen: een workshop koekjes bakken, smokkelspel in het bos of liedjes zingen op de svetsjka. Toch werd ook in Nash Dom over oorlog gepraat. Een andere oorlog, lang geleden. De oorlog van Korczak en zijn kinderen.

Het verhaal van Korczak wordt elk jaar verteld: hoe

hij met zijn weeshuis vertrok naar het Joodse getto in Warschau en hoe ze daar uiteindelijk werden weggevoerd, in hun mooiste kleren en met hun lievelingsspeelgoed, de vlag met het klavertje vier trots wapperend voorop. Korczak zelf slaat elk aanbod om zichzelf te redden af – hij kan zijn kinderen niet in de steek laten. Het maakt altijd weer indruk op de kinderen, ook al horen ze het misschien voor de derde keer. Heel even zijn alle kinderen stil (héél even...).

Het is een oorlog van lang geleden, maar het kan nog altijd een inspiratie zijn voor een kinderkamp in het Nederland van de 21e eeuw, waar kinderen met verschillende achtergronden samen leven. De op één na oudste familie was hier een mooi voorbeeld van: slimme kinderen, langzame kinderen, drukke kinderen, knuffelkinderen, stoere kinderen. Kinderen uit een asielzoekerscentrum en kinderen uit welgestelde, blanke families. Voor de een is het kamp de enige vakantie die hij of zij heeft, de anderen ‘doen ook nog even drie weken Turkije’. Hoe mooi en interessant deze diversiteit ook was, het kon ook een bron van misverstanden en conflicten zijn. ‘Je bent een loser.’ ‘Jij stinkt’.

Natuurlijk konden wij zulke respectloze scheldpartijen niet accepteren. Net als Korczak vinden we het belangrijk dat kinderen zich veilig voelen. Ook al valt de wereld van onrecht uit elkaar: het kamp moet een rechtvaardige wereld zijn voor de kinderen. We hebben deze kinderen dan ook streng toegesproken, maar ze ook gevraagd waarom ze zulke harde woorden gebruikten. Sommige kinderen in het kamp hebben in hun land een oorlog meegemaakt en zoeken in Nederland een toevluchtsoord. Langzaam gingen ze begrijpen dat de oorlog helaas niet voor iedereen heel lang geleden is. En ze veranderden, gingen zich beter gedragen. In het kamp werd vrede gesloten.

Conflicten zijn op een kinderkamp natuurlijk niet te vermijden. Maar de manier waarop begeleiders met conflicten omgaan, laat zien waarin een Korczak-kamp verschilt van andere zomerkampen. Kinderen lossen conflicten zoveel mogelijk zelf op; begeleiders zorgen vooral dat er voor beide partijen ruimte ontstaat. Een heftige ruzie met als thema ‘zij hebben mijn pyjama verstoppt’ werd opgelost doordat de vermeende pesters fanatiek mee gingen helpen om de verloren pyjama op te sporen. Kinderen worden uitgedaagd om vergeving te vragen, sorry te zeggen en elkaar te bedanken. De sbor, de rituele afsluiting van de dag, zit altijd vol met kleine en grote dankjes. ‘Bedankt dat je mijn sokken hebt teruggevonden’. ‘Bedankt voor het lekkere eten’. ‘Bedankt voor het oplossen van onze ruzie’. ‘Bedankt dat je een scheet liet die niet stonk’. Want het blijven kinderen. Zonder oorlog geen vrede. Zonder donker geen licht.

De kaarsjes van de svetsjka branden het helderst in het donker. Maar op het kamp heeft de vrede het laatste woord.

Korczak-Ghana werkgroep

Openingsfeestje Stichting Partnership Ghana

Zaterdag 1 oktober jongstleden werd een feest gevierd ter ere van de oprichting van “Stichting Partnership Ghana”. Wellicht bekend onder de Bulletin lezers, is er vanuit de Korczak Stichting al 3 jaar lang de Korczak-Ghana werkgroep die zich richt op het bieden van een kwalitatieve pedagogische voorbereiding van iedereen die als vrijwilliger in Ghana verblijft en een bijdrage levert aan de pedagogische en educatie jeugdprogramma’s van de moederorganisatie ‘Community’.

Bij het openingsfeestje waren zo’n 60 man aanwezig, bestaande uit een zeer diverse groep van samenwerkingspartners, donateurs, geïnteresseerden en potentiële vrijwilligers. Ondanks de hitte hadden veel mensen de moeite genomen om te komen, heel bijzonder.

Na diverse inleiders en zeer informatieve films over scholing en het bijenproject, werden de sfeer én temperatuur tot tropische hoogten opgevoerd. Theo Cappon, voorzitter van de Korczak Stichting heeft samen met Maartje Bos het programma geleid. Daarnaast heeft Theo ook een prachtig betoog gehouden over de relatie tussen het gedachtegoed van Korczak en de projecten in Ghana. De Stichting werd officieel geopend door K.K. Adanse Pipim, een gewaarde samenwerkingspartner van Ghanese afkomst. Er werd een bord onthuld waar iedereen na afloop een boodschapje op kon schrijven. Vervolgens wisten de trommelaars en zanger van de Ghanese traditionele percussie groep Adenkum een ieder te boeien met hun muziek. Vooral het speciale gebed voor Maartje en haar werk, waarin ook de voorvaders werden herdacht, was indrukwekkend.

Aan het einde van het programma zijn de samenwerkingspartners van de Stichting ook in het zonnetje gezet, waaronder onder andere de Korczak Stichting.

Als slotstuk waren er, uiteraard, zalige Ghanese hapjes! Meer informatie over de Stichting is te vinden op www.partnershipghana.com

PRIKBORD

WWW.KORCZAK.NL voor veel informatie over Korczak. Kijk onder actueel om alle recente berichten te lezen. Hier plaatsen wij ook graag uw bijdragen. Mail deze naar Joop Berding (jwa.berding@ziggo.nl)

Twitter Ook op twitter zijn interessante nieuwtjes te vinden over aan Korczak verwante onderwerpen. Volg bijvoorbeeld Micha de Winter, het kinderrechtenhuis of de kindombudsman!

<http://hetkind.org/>: interessante website voor mensen in de onderwijspraktijk. Hetkind biedt inspiratie, kennis en verbinding voor iedereen die de visie van hetkind deelt en in praktijk brengt. De visie van hetkind is: het kind is... volledig toegerust voor zijn eigen ontwikkeling en is hiervoor intrinsiek gemotiveerd, vanuit zijn behoefte aan relatie, competentie en autonomie. Het potentieel tot wasdom laten komen vraagt om uitdaging en ondersteuning. Leren gebeurt in interactie. Daarvoor is een relatie nodig met de leraar die: *beschikbaar is; verbindt; vertrouwt; talent oproept; werkt vanuit zijn eigen persoon; en die uiteraard zijn vak verstaat*. Leiderschap in scholen moet de randvoorwaarden creëren voor inspiratie, moreel kompas en het besef dat alles ertoe doet. Initiator van het hetkind is het Nivoz.

INTERNATIONAAL

Korczak in Genève

Voor de derde keer op rij in de maand juni was er in Genève een seminar van leden van het VN Comité voor de rechten van het kind met vertegenwoordigers van Korczak verenigingen uit verschillende landen: Frankrijk, Engeland, Duitsland, Tsjechië, Zweden en natuurlijk ook ons land. Namens de JKS woonde bestuurslid Joop Berding dit bij. Het thema was deze keer: het recht van het kind zijn mening te uiten en het recht te worden gehoord. Dit is artikel 12 van het Verdrag over de rechten van het kind en is volgens de experts op dit gebied een centraal en cruciaal artikel. Tijdens het seminar was er een uitwisseling over hoe dit artikel in verschillende landen handen en voeten krijgt, maar ook wat het betekent voor de pedagogische praktijk. Zodra het verslag van deze boeiende gedachtenwisseling af is kunt u deze vinden op de website: www.korczak.nl.

Twintig jaar Korczak in Rusland

Humanistische pedagogen als Korczak waren in het vroegere Sovjetrijk verboden. Pas in het nieuwe Rus-

land van na de ‘perestrojka’ kreeg het gedachtegoed van Korczak weer een kans.

In 1991 namen twee Joods-Russische vrouwen - Olga Medvedeva en Irina Demakova - het initiatief tot de oprichting van de Russische Janusz Korczak Associatie (JKA) om de humanistische pedagogiek van Korczak ook in Rusland onder de aandacht te brengen. In 1992 organiseerden zij een internationale conferentie en de Nederlandse Janusz Korczak Stichting kreeg daarvoor een uitnodiging. Die conferentie vond plaats in Suzdal: het prachtige kerkdorp aan de Gouden Ring, ± 200 km ten oosten van Moskou. We kwamen met een uitgebreide Nederlandse delegatie en zagen hoe Irina en Olga in korte tijd veel enthousiaste jongeren om zich heen hadden verzameld. We waren onder de indruk van al die activiteiten die deze jonge mensen in de sfeer van Korczak, met en voor kinderen organiseerden.

De delegaties van een groot aantal landen voelden zich op deze vrolijke conferentie warm onthaald door onze Russische Korczakvrienden. Het was ook het begin van een intensieve samenwerking en hechte wederzijdse vriendschapsbanden tussen de Nederlandse Janusz Korczak Stichting en onze Russische collega's. Die samenwerking bestaat tot op de dag van vandaag, zoals we zien aan de gezamenlijke organisatie van het Nash Dom Kamp, dat elke zomer ergens in Rusland wordt gehouden, en... aan het aantal Russisch-Nederlandse huwelijken, dat daaruit voortkwam....

De Russische JKA bestond dit jaar dus twintig jaar. Rosa Valeeva – de huidige voorzitter van de Russische JKA en professor pedagogiek aan de Universiteit van Kazan - besloot dat in stijl te vieren. Samen met haar studenten organiseerde ze een conferentie op een cruiseboot op de rivier de Wolga. De Nederlandse JKS ging er heen met een delegatie van zes personen.

Opvoeding humaniseren en democratiseren

Het thema van de conferentie was: ‘Humanization of childhood area’. Rosa Valeeva motiveerde dat thema als volgt: “The conference will provide a forum for the presentation of theory and practice of humanization and democratization of modern education”. Het leek ons een boeiend thema, vooral omdat over die democratisering in het huidige Rusland nog menig robbertje te vechten valt. Het leek ons interessant om met mensen uit verschillende landen ideeën uit te wisselen over opvoeding tot democratie en tot burgerschap.

In de westerse wereld zijn we sinds kort geneigd opvoeden als een verantwoordelijkheid te zien van de hele maatschappij. Dat leidt tot overheidsbemoeienis, zoals de eis om kinderen op te voeden tot goede burgers (zie o.a. het Janusz Korczak jaarboek 2010 ‘Kinderen zijn al burgers’). Hoe ziet men dat in Rus-

land, zo vroegen we ons af, waar staatopvoeding nog niet zo lang geleden de regel was? En hoe ziet men dat in Latijns- Amerika, of in Afrika waar in veel landen democratisch burgerschap een ver-van-mijn-bed-show is en waar scholing vaak eenzijdig op leren rekenen en lezen is gefocust?

We gingen naar Kazan in de verwachting dat Korczak ons allen zou inspireren om over dit moeilijke maar belangrijke onderwerp met elkaar tot een vruchtbare uitwisseling te komen.

Tijdens de openingsceremonie las Irina Demakova een brief voor van Olga Medvedeva, die intussen in Canada woont en niet aanwezig kon zijn (zie <http://youtu.be/vOnytTeRjU>). Olga wenste alle deelnemers succes. Met indrukwekkende optredens van dansers en musici werd de openingsceremonie besloten en kon de feitelijke conferentie beginnen.

Terwijl wij de wereld tussen Kazan en Wolgograd voorbij zagen glijden, luisterden wij naar lezingen en namen we deel aan workshops. We ontmoetten collega's uit de U.S.A., Duitsland, Brazilië, Polen, de Oekraïne, Zwitserland, Israël, Groot Brittannië, Burundi en uit allerlei delen van Rusland, die zich ieder op eigen wijze door Korczak lieten inspireren. Naarmate we zuidelijker kwamen werd het warmer en werden de discussies verhit. Maar vooral de aanvaringen met de sprinkhanen in en rond Wolgograd zullen we niet gauw vergeten! Het werd een vrolijke conferentie, die wat sfeer en enthousiasme betreft deed denken aan die eerste ontmoeting met onze Russische vrienden in Suzdal.

Ontmoeting en uitwisseling

Het thema 'humanisering en democratisering' bleek niet voor iedereen het allerbelangrijkste. Uitwisseling en ontmoeting stonden voor de meeste deelnemers voorop. Dat leverde soms indrukwekkende presentaties op. Zo was het hartverwarmend om Sylvia Guimarães uit Brazilië over haar project 'Vaga Lume' te horen vertellen; een project dat kinderen in de binnenlanden van het Amazonegebied met boeken en lezen in contact brengt (zie www.vagalume.org).

br). Het was interessant om te horen hoe Joel Hakizimana uit Burundi in een aantal Afrikaanse landen Korczak bewegingen in het leven roept. En het was boeiend om Marta Ciesielska te ontmoeten van het Documentatie en Onderzoekscentrum in Warschau; zij vertelde over de nieuwe teksten van en over Korczak die haar onderzoekingen nog steeds opleveren (www.korczakianum.mhw.pl).

De bijdragen van Theo Cappon en Helma Brouwers (de twee Korczakianen die destijds ook al in Suzdal aanwezig waren) sloten aan bij het jaarboek (zie hierboven), dat onder hun redactie tot stand is gekomen. Daarin schreven zij al over wat het betekent om op te voeden tot democratische burgers (Helma) en over een humane opvoeding die kinderen - als nieuwkomers- toestaat en uitnodigt hun eigen unieke bijdrage te leveren aan de samenleving (Theo). Hun workshops leverden de nodige discussie op; hoe kunnen opvoeders kinderen helpen democratische burgers te worden als ze die democratie zelf niet ervaren hebben? Helaas was er weinig tijd om daar dieper op in te gaan. Elke conferentiedeelnemer kreeg in principe tijd voor een lezing of workshop en dus was er voor niemand voldoende tijd.

Er waren nogal wat lezingen waarin de ideeën van Korczak werden vergeleken met die van Vygotsky, Steiner, Makarenko, Simone Weil etc. gevolgd door de meestal te gemakkelijk conclusie dat al die ideeën overeen kwamen. Er waren veel momenten waarop wij ons afvroegen wie van de deelnemers nu eigenlijk echt bekend was met Korczak als pedagoog, en - let wel- als tamelijk radicaal pedagoog, die niet zozeer geïnspireerd raakte door spiritualiteit, maar die altijd aan de kant stond van de kinderen, tegen alle heersende conventies in. Die Korczak miste ik vooral toen we onder leiding van een van de deelnemers op het dek yoga-oefeningen stonden te doen, in Korczak's naam.....

Neemt niet weg dat we vaak hebben genoten van diverse bijdragen. Ik denk vooral met veel plezier terug aan de verhalen van Irina Demakova over het jaarlijkse Nash Dom kamp, waarover zij de leiding

Thema van de conferentie:
'Humanization of childhood area'

v.l.n.r. Irena Skipor-Rybacka, Rosa Valeeva, Nina Lipkina
en Irina Demakova tijdens de Wolga-conferentie

heeft. Als je haar hoort vertellen weet je dat zelfs Korczak nog iets zou wegslikken voor deze wijze pedagogie, die alle kinderen en opvoeders uit het kamp door en door kent, ze nauwkeurig gadeslaat en die hen met groot gevoel voor humor weet te ondersteunen of bij te sturen.

En er werd uiteraard ook gefeest, gezongen en gedanst. Het was kortom een ontmoeting, waar we nog lang op terug zullen kijken.

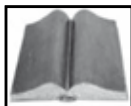
Aanbevelingen

Toch willen we voor de toekomst een aantal aanbevelingen doen:

- We denken dat conferenties erbij zullen winnen als er selectiever wordt omgegaan met sprekers en workshopleiders. Alleen degenen die over het onderwerp van de conferentie voldoende studie gemaakt hebben, hebben anderen daadwerkelijk iets te bieden. De uitwisselings- en ontmoetingsfunctie van de conferentie kunnen dan tot de wandelgangen, het scheepsdek of de kajuit beperkt blijven. Waar ze vanzelf, zo schatten wij in, heel goed tot hun recht komen.
- We zouden graag zien dat het gedachtegoed van Korczak richtlijn blijft, dat we dat telkens weer bij iedereen onder de aandacht blijven brengen, zodat we over een en dezelfde Korczak zullen praten. We denken dat onze website daarbij een prima functie kan vervullen.

Door: Helma Brouwers

Namens de voltallige Nederlandse delegatie: Theo & Rens Cappon, Maartje Bos, Ronald van Engers en Lettie Kuijvenhoven

NIEUWE PUBLICATIES

Recensie Micha de Winter

“Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding”

Door: Jan van der Born

Het spreekt voor zichzelf dat de titel van het nieuwste boek van Micha de Winter over opvoeding een variant is op het vaak gebruikte gezegde: “verbeter de wereld, begin bij jezelf”. Het is inmiddels een bekend verhaal. Opvoeden is een persoonlijk project van ouders geworden, die daarbij door experts met een gereedschapskist vol evidence-based technieken gericht op gedragsmodificatie worden bijgestaan. Opvoeden richt zich op het veranderen van gedrag van zowel de ouders als de kinderen. Daarbij, beoogt De Winter in zijn boek, wordt de maatschappelijke context volledig uit het oog verloren, terwijl wetenschappelijk onderzoek al jarenlang laat zien dat juist de sociale context in belangrijke mate medebepalend is voor hoe kinderen zich ontwikkelen.

De opvoeding richt zich vooral op gedragsmanagement. Het beïnvloeden van individueel gedrag door het steeds verder aanscherpen van allerlei regels en voorwaarden waar opvoeders aan moeten voldoen in het gezin, de school, de buurt etc. Alles is gericht op het vermijden van risico's. We weten dat het nauwelijks werkt, maar gaan door met het aanhalen van een netwerk van risicotaxaties. Vanaf het consultatiebureau tot aan de volwassenheid worden kinderen gevolgd met toetsen en testen. Maatregelen, zegt De Winter, die gericht zijn op controle, op effectiviteit en korte termijn resultaten, die passen in het utilitaristisch denken van politici, die snel willen scoren. Bij opvoeders neemt de bezorgdheid en de angst toe dat onze kinderen niet aan de hooggestelde verwachtingen zullen voldoen. De minste afwijking van de gemiddelde score leidt tot het problematiseren van het gedrag. Ouders vertrouwen zichzelf en de leerkracht niet meer. Dus sluiten we contracten af. Georganiseerd wantrouwen noemt De Winter dat. Experts vertellen ons met hun geavanceerd diagnostisch instrumentarium dat het niet aan ons ligt, maar dat het kind toch echt een afwijking heeft. Vervolgens worden zorgen en angst met pillen gedempt en de zorgverzekeraar betaalt. Aan de hand van de maatregelen, die we nemen om verschijnselen als kindermishandeling en jeugdcriminaliteit tegen te gaan laat De Winter op een heldere manier zien hoe het door hem geschetste mechanisme in onze maatschappij werkt. Hij laat zien hoe we het zicht op de sociale context zijn kwijt geraakt.

Het antwoord van De Winter is de pedagogische civil society. Hij pleit voor een nieuw elan waarbij maatschappelijke idealen weer richtinggevend worden voor de opvoedingspraktijk. Een praktijk, die niet gericht is op de “survival of the fittest child” met als ideaal het perfecte kind. Maar een praktijk, die gericht is op de “survival of all children”. De zoals hij het noemt “preventieve surveillancestaat” moet vervangen worden door een pedagogische infrastructuur. Ouders moeten elkaar ondersteunen en zelf bij elkaar signaleren, waar het fout gaat, zonder dat er sprake is van groepsdwang, maar met respect voor elkaars vrijheid en individuele ontwikkeling. Hier ligt volgens hem een belangrijke taak voor de Centra voor Jeugd en Gezin. Natuurlijk hebben opvoedingskwesties een normatief karakter. Wat zie je als samenleving als het doel van de opvoeding? Hier volgt, in de voetsporen van onder andere John Dewey, De Winters pleidooi voor een democratisch burgerschap. Het bevorderen van democratisch burgerschap is erop gericht de maatschappelijke en sociale betrokkenheid van mensen te vergroten. Dit zou een integraal onderdeel van het onderwijsprogramma moeten zijn. Als voorbeeld noemt hij hier de vreedzame school (www.devreedzameschool.nl).

De Winter ziet dat als een versterking van het sociaal kapitaal waar mensen over kunnen beschikken. Dit is het vermogen om met anderen het debat aan te gaan. Je bewust te zijn van de rechten en plichten, die mensen en kinderen hebben. Werken aan het tegengaan van sociale en morele uitsluiting. Kritisch durven kijken naar eigen overtuigingen. Diversiteit als een gegeven leren accepteren en leren hoe je zelf in een pluralistische maatschappij kunt participeren. Democratie is een “way of live”. Het gaat hier om het algemeen belang, namelijk het opvoeden van kinderen tot democratische persoonlijkheden. Dit impliceert een pedagogische cultuuromslag. De Winter pleit voor een autoritatieve opvoeding waarbij het gezin en de school ziet als een mini democratie. Kenmerken zijn dan inductie (de ervaring centraal), zorgzaamheid en ondersteuning, eisen stellen en grenzen stellen, sociaal-moreel gedrag voorleven, open democratische discussies en conflictoplossing. Autoritatieve opvoeding wil De Winter uitdragen als de nieuwe maatschappelijke standaard.

Het belangrijkste resultaat van dit helder geschreven boek Van Micha de Winter is voor mij dat De Winter een toekomst perspectief schetst en een ideaal durft te formuleren. Het tilt ons uit boven de op zogenaamde feiten gerichte waan van elke dag. Het maakt het mogelijk de opvoedingskramp los te laten en opvoeding weer als een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zien. Een boek dus dat je niet los laat.

Micha de Winter “Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding” SWP, 2011, ISBN 9789088501876
Willem de Jong “Gedrag is meer dan je ziet!”, Pica, 2010, Uitgave regionaal netwerk Passend Onderwijs Eemland.

Dit is een verkorte versie. Kijk op www.korczak.nl voor de volledige versie

John Dewey over opvoeding, onderwijs en burgerschap. Een keuze uit zijn werk.

Door Joop Berding

John Dewey (1859-1952) is onbetwist de belangrijkste Noord-Amerikaanse filosoof en pedagoog van de 20e eeuw. Uit de rijkgepulde schatkamer van Deweys teksten heeft Joop Berding er 19 gekozen en deze vertaald naar het Nederlands. Ze zijn ingedeeld in vier thema's: I. opvoedend onderwijs; II. spelen, leren en denken; III. onderwijsmethodes en leerinhouden; IV. democratie en burgerschapsopvoeding. In het eerste deel is onder andere ‘Mijn pedagogische geloofsbelijdenis’ opgenomen. In het derde deel is de integrale vertaling te vinden van een sleuteltekst van

Dewey, ‘Het kind en het curriculum’. Voorts bevat elk deel minimaal één hoofdstuk uit Deweys magnum opus Democracy and Education.

In de Inleiding van de bundel gaat Joop Berding in op Deweys leven en werk, op de kernbegrippen ervaring, transactie en participatie en laat hij zien hoe het gedachtegoed van Dewey in Nederland is ontvangen. Deze bundel laat zien hoe actueel Dewey is en hoe nodig het is dat van zijn inzichten wordt geprofiteerd.

Uitgave SWP, Amsterdam; ISBN: 978 90 8850 057 2; 240 pagina's. Voor meer informatie zie www.swp-book.com/1225

GESIGNALEERD

Een bijzonder vaarwel

Jan van der Born, tot voor kort bestuurslid van onze stichting neemt afscheid van INHOLLAND

Op donderdag 9 juni waren we met vele vrienden en collega's te gast in de hogeschool INHOLLAND te Alkmaar waar Jan ons verraste met een bijzonder symposium en gaf haar de titel Scheppen van een vrije ruimte voor dialoog en levensverhaal. Nu eens geen obligate toespraken en loftuitingen, maar persoonlijke presentaties door gasten die Jan lang van tevoren had benaderd. Het waren inderdaad passies en overwegingen van deze mensen zelf die Jan met ons wilde delen. Vooral teksten en beelden die dicht bij de denkwereld en persoonlijke herinneringen van Jan stonden. Zo was er een indrukwekkende presentatie door Joop Berding, over het gedachtegoed van Janusz Korczak. “Janusz Korczak en de speelse pedagogiek”. Berding plaatste Korczaks pedagogiek

Jan in actie met zijn eigen verhaal van Pilow

tegenover de huidige trends in de opvoeding en het onderwijs. In plaats van formaliseren, diagnostiseren en etiketteren en controleren, kortom **wantrouwen en dwang**, stelt Korczak reflecteren, het onverwachte, vertrouwen, ruimte geven, mensen in plaats van systemen, kortom **verbondenheid en partnerschap**. Heel indrukwekkend was het verhaal van Piet Winkelaar: **‘Op verhaal komen in leven en dood’**. Hij stond met ons stil bij de wezenlijke tegenstellingen en keuzen in ons leven, maar ook bij de zin van pijn en verdriet. Aanvaarden is wat gebeurd is, aanvaarden. Het is niet meer terug te draaien. Maar een tweede stap is ook: de gevolgen ervan aanvaarden. En de derde stap: je aanpassen bij wat gebeurd is. En de vierde stap is je leven een nieuwe invulling geven. Jan eindigde met een persoonlijke reactie op al deze gedachten en beelden en verbond ze met zijn eigen herinneringen en levensloop. Kortom een bijzonder afscheid waar we nog lang mee bezig waren. Bedankt Jan. Het was helemaal in jouw stijl.

Theo Cappon

Theaterproductie ‘Korczak’ daverend succes

Op donderdag 28 en vrijdag 29 april speelden de pabostudenten van de Stenden Hogeschool, locatie Meppel, samen met twee leerlingen van basisschool de Sprinkels, de theaterproductie ‘Korczak’. Het publiek bij de dagvoorstellingen bestond uit leerlingen en leerkrachten van de stagescholen waar de ‘acteurs’ hun stage lopen. De avondvoorstelling op donderdag was bedoeld voor familieleden, genodigden en belangstellenden. De zeven voorstellingen waren alle volledig uitverkocht.

Ondanks dat ‘Korczak’ over een buitengewoon indringend en droevig thema gaat – de deportatie van Joodse weeskinderen uit het getto van Warschau – waren de reacties van zowel leerlingen als volwassenen lovend. De studenten slaagden er in om het stuk een intimiteit te geven, die bij menigeen een brok in de keel tot gevolg had. Niet alleen het spel van de acteurs, maar ook de muzikale omlijsting en

de sobere aankleding maakten dat de essentie van het verhaal, de onvoorwaardelijke liefde van Korczak voor ‘zijn’ kinderen, glashelder tot uitdrukking kwam. Onderwerpen als discriminatie, willekeur, kortzichtigheid en vrijheid werden herkenbaar vertaald en daarmee de boodschap van de noodzaak om te allen tijde aandacht te blijven schenken aan het belang van vrijheid voor een ieder. Een daverend applaus en lovende woorden vielen de spelers en musici dan ook ten deel.

Deze voorstelling had nog een speciaal tintje. Met deze productie markeerde Rob van der Ree, docent drama en regisseur van het stuk zijn afscheid van pabo Meppel. Rob heeft het belang van het vak drama voor (toekomstige) docenten altijd benadrukt. Met de organisatie van theaterproducties, maar ook als animator van de jaarlijkse, culturele avond heeft hij dat belang ook steeds opnieuw in de praktijk gebracht. Zijn grote wens is dan ook dat deze inspanningen niet verloren gaan en dat deze in de toekomst worden voortgezet door anderen.

(overgenomen uit: Nieuwsbrief Stenden Hogeschool, juni 2011)

‘Het Janusz Korczak Bulletin’ is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 2x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat:

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

Redactie Inge Smit, Theo Cappon en Anouk Brink
Foto's Theo Cappon, Stichting de Vrolijkheid
Opmaak Serge van Maris

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van Janusz Korczak Bulletin